

SISEMINISTEERIUM

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda

Teie: 27.05.2020 nr 4/129

Meie: 29.06.2020 nr 11-1/20-2

Vastus pöördumisele

Lugupeetud härra Mait Palts

Arvestades, et teemapüstitus ja soovitud andmed kuuluvad Siseministeeriumi vastutusalasse, siis kokkuleppel Haridus- ja Teadusministeeriumiga vastab Teie kirjale Siseministeerium.

Viimase viie aasta jooksul on õppimiseks antud elamislubade arv pidevalt suurenenud ja õpiränne on muutunud oluliseks Eestisse sisserände eesmärgiks.

Tabel 1. Aastatel 2015 – 2019 õppimiseks antud tähtajaliste elamislubade arv.

2015	2016	2017	2018	2019
1144	1297	1412	1408	1492

Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet

Seejuures on suurenenud välistudengite arv riikidest, mis Siseministeeriumi haldusala hinnangul on riskiriigid nii ebaseadusliku rände kui ka sisejulgeoleku vaates (nt Nigeeria, Bangladesh, India jt.).

Tabel 2. Aastatel 2015 – 2019 õppimiseks antud tähtajaliste elamislubade saanute peamised päritoluriigid (topp 5 riiki)

2015	2016	2017	2018	2019
Ukraina	Venemaa	Venemaa	Venemaa	Venemaa
Venemaa	Ukraina	Ukraina	Ukraina	Nigeeria
Nigeeria	Nigeeria	Nigeeria	Nigeeria	Ukraina
Gruusia	Bangladesh	Bangladesh	Bangladesh	Bangladesh
Türgi	Gruusia	Türgi	India	India

Allikas: Politsei ja Piirivalveamet

Seetõttu on Siseministeerium kavandanud mitmeid välismaalaste seaduse muudatusi, mis aitaksid vähendada riskiriikidest saabuvat õpirännet. Üks kavandatud muudatustest on piiritleda sarnaselt enamikule Euroopa Liidu liikmesriikidele õppimiseks elamisloa alusel Eestis elavate välistudengite töötamise aeg. Täna on välismaalaste seaduses sellisel juhul töötamise aeg täpselt reguleerimata. Välismaalane, kellele on antud elamisluba õppimiseks, võib Eestis töötada selleks eraldi luba omamata tingimusel, et tema töötamine ei takista õppimist. Õppimiseks

elamisloa andmise eesmärk on võimaldada välismaalasel omandada Eestis haridus õppides täiskoormusel, mistõttu õpingute ajal töötamine saab olla vaid osalise tööajaga. Tulenevalt välismaalaste seadusest on välismaalasele tähtajalise elamisloa andmise üldtingimus, et tal on piisav legaalne sissetulek, mis võimaldaks tema ja ka perekonnaliikmete toimetuleku Eestis, mistõttu ei ole põhjendatud õppimise kõrvalt täistööajaga töötamise vajadus. Kui välisüliõpilane soovib täistööajaga töötada peab ta konkureerima tööturul teiste välismaalastega samadel tingimustel ehk taotlema elamisluba töötamiseks ja võib soovi korral asuda töötamise kõrvalt õppima. Töötamise aja piiritlemise eesmärk on ennetada ja välistada olukorda, kus elamisluba õppimiseks kasutatakse kattevarjana töörandele, ning anda selge sõnum just riskiriikidest pärit välismaalastele, et Eesti elamisluba õppimiseks ei ole töötamiseks ja vahendiks Schengeni alale elama pääsemiseks. Tööaja piirangule täpse aja seadmise tulemusena jõuavad eelduslikult ülikoolidesse õppima välistudengid, kellel on õppima asumiseks piisavalt rahalisi vahendeid ja kes ei väärkasuta elamisluba õppimiseks, plaanides tegelikult Eestis elada hoopis töötamise eesmärgil ja hiljem Eestisse elama jääda.

Välismaalaste seadus võimaldab täna elamisluba õppimiseks kehtetuks tunnistada, kui välismaalasele elamisloa andmise tingimuseks olev asjaolu ei ole täidetud, esineb elamisloa andmisest keeldumise alus, elamisloa andmise alus on ära langenud, välismaalase isikliku sooviavalduse alusel või kui välismaalane on jätnud täitmata õppekava õppimiseks antava elamisloa omamiseks nõutavas ulatuses, katkestanud õppimise või on jätnud olulisel määral täitmata käesolevast või muust seadusest tuleneva kohustuse. Viimasena nimetatud alus on peamine põhjus, miks õppimiseks antud elamisload on kehtetuks tunnistatud ja nimetatud põhjustel kehtetuks tunnistatud elamislubade arv on pidevalt kasvanud.

Tabel 3. Perioodil 2015 – 2019 kehtetuks tunnistatud elamisload aluste lõikes

Elamisloa/-õiguse kehtetuks tunnistamise alus	2015	2016	2017	2018	2019
VMS § 135 lg 2 p 1 tingimused täitmata			2	7	1
VMS § 135 lg 2 p 2 andmisest/pikendamise keeldumise alus		8	19	24	8
VMS § 135 lg 2 p 5 isiklik sooviavaldus	3	2	2	1	1
VMS § 146 lg 1 p 1 alus/põhjus ära langenud			2	4	
VMS § 173 õppimine katkestatud/kohustus või õppekava täitmata	16	48	77	163	156
Kokku	19	58	102	199	166

Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet

Politsei- ja Piirivalveamet on ühekordselt analüüsinud välistudengite töötamist perioodil 01.01.2017 – 31.03.2020. Nimetatud perioodil sai töötasu keskmiselt 60,9% kolmandatest riikidest pärit ja kehtiva elamisloaga välistudengitest. Sealhulgas Nigeeriast pärit välistudengitest töötas õpingute kõrvalt 89,9%, Kameruni kodanikest 81,5% ja Ghana kodanikest 76,8 %. Kõige vähem töötasid õpingute kõrvalt Kanadast (22,7%) ja Lõuna-Koreast (20,7%) pärit välistudengid. Statistikaameti 2019. aastal tehtud uuring välisüliõpilaste majanduslikust mõjust¹ tõi välja, et õpingute ajal töötab välistudengitest (uuringus olid hõlmatud nii Euroopa Liidu kui kolmandate riikide välistudengid) ligikaudu pool (53%).

¹ Välisüliõpilaste majanduslik mõju, Statistikaamet 2019, <https://www.stat.ee/dokumendid/1961083>

Tulemustest selgub ka, et konkurentsituatsioonist kõige sagedamini töötavad õpingute ajal Aafrika riikidest pärit välisüliõpilased (2018/2019 õppeaastal 87%). Suurema välisüliõpilaste arvuga riikide võrdluses paistab silma, et just sellistest riskiriikidest nagu näiteks Nigeeria (91%) ja India (69%) pärit üliõpilastest töötab väga suur osa.

Politsei- ja Piirivalveamet ega Haridus- ja Teadusministeerium ei kogu järjepidevalt andmeid, ega kontrolli seda, kui palju ja millise koormusega välisüliõpilased õppimise kõrvalt töötavad, sest õpingute kõrvalt töötamine on lubatud ja ei ole ajaliselt piiratud. Ainus seatud tingimus on, et töötamine ei tohi takistada täiskoormusel õppimist. Seega saab Politsei- ja Piirivalveamet kontrollida õppimiseks antud elamisloa eesmärgipärast kasutamist peamiselt läbi selle, kas välisüliõpilane on ülikoolist eksmatrikuleeritud või mitte. Millistel tingimustel ja missuguse ajaperioodi jooksul eksmatrikuleerimine toimub, on ülikoolide otsustada ja reguleerida.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Ruth Annus
kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna
juhataja

Teadmiseks:
Haridus- ja Teadusministeerium

Jana Laane 6125072
jana.laane@siseministeerium.ee